

Preek over Psalm 116; “Corona – preek”

Gehouden op de 4^e zondag van de 40dagen (Laetare), 22 maart 2020, vanuit de Maranathakerk te Den Haag

Gemeente van Christus,

Er ligt een week achter ons die aanvoelde alsof hij een jaar duurde. Een week waarin wij ons ineens door een of andere gekke toeval in een ons onbekend land waanden. Wat gaan wij samen door rare en onzekere tijden. Wie had nog maar twee weken geleden gedacht, dat bijna ons hele sociale leven zo snel en zo grondig stil komt te staan? Deze crisis vraagt om doortastende maatregelen, om een tijdelijke verandering van onze gewone manier van leven, onze normale gang van zaken. En zo laat zij ons zien, wie wij mensen ten diepste zijn en wat wij in zo’n uitzonderlijke situatie kunnen leren. Bijbelteksten als Psalm 116 reiken ons ondertussen aan, wat ons troost, vertrouwen en hoop kan geven. Ze kunnen ons laten zien, wat ons in deze crisis kan steunen en ons, ook al zitten wij een ieder apart thuis, als gemeenschap er samen doorheen kan dragen.

Scholen en universiteiten, cafés en restaurants, sportscholen en buurthuizen, theaters, bioscopen en ook steeds meer winkels zijn gesloten, elkaar een hand of een knuffel geven is ineens gevaarlijk, wij moeten in het openbaar afstand van elkaar houden en mensen in de supermarkt of op de stoep stappen even opzij om niet te dicht bij ons in de buurt te komen, ouderen blijven liever alleen binnen en mogen geen bezoek meer ontvangen en ‘s zondags komen wij nu even niet meer in de kerk bij elkaar samen om ons geloof vierend te delen. Al dit stelt onze ideeën over een normaal leven, over gezelligheid en over gemeenschap als nooit van tevoren op de proef. Wat wij altijd als normaal en vanzelfsprekend onderdeel van ons dagelijkse leven beschouwden – even een kopje koffie drinken in het café op de hoek, even een bezoekje brengen of ontvangen, de warmte van een aanraking door een dierbare, het gezellige bijelkaar-zijn met burens of vrienden en hier in de kerk – al dat moeten wij missen. En we merken hoe onwennig dat is, ja zelfs ook: hoe pijnlijk. Het wordt vaak gezegd, dat wij mensen kuddedieren zijn, sociale wezens, en nu komt het hard binnen, hoe enorm afhankelijk wij van het sociaal contact met anderen zijn, hoe kwetsbaar het leven op sociaal vlak is, zeker, als wij alleen leven. We merken hoe wij, des te meer in deze crisistijd, naar nabijheid, naar een knuffel, naar een goed gesprek met iemand naast ons op de bank hunkeren, hoe we intuïtief bij elkaar willen komen om elkaar te steunen, te troosten en te helpen om deze tijd door te komen. In tijden van onzekerheid en angst wil je contact hebben, wil je elkaar opzoeken om samen even de zorgen te vergeten. En al dat maakt het zo vele malen moeilijker om gehoor te geven aan wat deze crisis van ons vraagt: dat wij elkaar helpen en beschermen, steunen en dragen juist door op afstand van elkaar te blijven, door elkaar niet op te zoeken en door niet bij elkaar te komen in cafés, restaurants of in de kerk.

Zo is het voor ons allen een grote uitdaging om aan deze nieuwe situatie te wennen en om nieuwe manieren te ontwikkelen om met elkaar ook over een veiligheidsafstand heen gemeenschap te zijn. En gelukkig leven wij in een land met een enorm improvisatietalent, met veel creativiteit, dat was al daaraan te merken hoe snel talloze veilige alternatieven waren gevonden voor de handdruk. Nu worden ouders, ik spreek uit ervaring, bedolven onder bergen aan creatieve online lesmethodes en mensen die via internet kinderen willen vermaken. Anderen doen bij burens op leeftijd een briefje in de bus en bieden aan om de boodschappen te doen of medicijnen uit de apotheek te halen. Op balkons en aan open ramen worden klappend onze zorgverleners bedankt, mensen zetten ‘s avonds een kaars voor hun raam om burens en voorbijgangers een beetje warmte en licht te geven en kerken schakelen bijna moeiteloos over op pastorale steun per post of telefoon. Bij alle onzekerheid en angst is het hartverwarmend, wat zo’n crisis ook allemaal aan medemenselijkheid losmaakt.

Mijn moeder vroeg mij toen ik kind was bij elke nog zo kleine ramp “en, wat kan je ervan leren?”. Zo probeer ik nog steeds om bij ingrijpende gebeurtenissen te onderzoeken waar kansen en leermomenten liggen. Vrij naar de Engelstalige kreet “*never waste a good crisis*”, zeg maar. Ik ben ervan overtuigd dat het coronavirus ons op een heel nieuwe manier leert dat niemand een eiland is, dat niemand, als puntje bij paaltje komt, uitsluitend voor zichzelf leeft, om Paulus te citeren. Tegenwoordig was je tenslotte niet eens de handen meer alleen daarom om ze schoon te krijgen, nee ook, om anderen voor infectie te beschermen. Zo leren wij het immense belang van solidariteit en empathie, omdat wij tegenwoordig veel vaker en veel bewuster dingen laten of doen omdat wij om anderen geven, om de ouderen en kwetsba-

ren in onze samenleving het allermeeft. We ontwikkelen nieuwe methoden om rekening met hen te houden, om ze te beschermen, om overbelasting van onze medische zorg te voorkomen en om levens te redden. En al dat kan tegenwoordig door heel eenvoudig gewoon thuis te blijven. “Hey, papa”, zei mijn dochter van de week ineens, “we doen niets, zitten alleen maar thuis en zijn toch superhelden. Want zo redden wij levens, cool, hè?” Dat is het leermoment van deze crisis: iedereen moet aan een oplossing bijdragen, niemand is machteloos zoals de bidder van onze psalm het was, voordat God hem bevrijdde.

De methodes die de situatie van ons vraagt, zijn dus wellicht nieuw en nog onwennig, maar tenslotte is wat ons deze crisis leert, heel oud. Jezus zou het “naastenliefde” hebben genoemd.

Maar goed, zo ver zijn wij dan nog lang niet, alles leren gaat via een leerproces en daarvan staan wij nog helemaal aan het begin. Zeker bij dit soort crises geldt dat je eerst de duistere nacht door moet, voordat de zon weer op gaat, niemand kan Pasen vieren zonder eerst Goede Vrijdag doorstaan te hebben. Het kan nog lang duren, het ergste moet nog komen en het zit er dik in, dat in de komende weken nóg ingrijpendere maatregelen getroffen moeten worden. Als ik hier zou volstaan met een opbeurend verhaal hoeveel wij wel niet van deze rotvirus kunnen leren, dan zou ik een heleboel pijn en gemis over het hoofd zien en erg veel angst en onzekerheid hier in Den Haag en overal in de wereld wel erg gemakkelijk weg-duiden. De massa’s mensen in de vluchtelingenkampen op de Griekse eilanden, in Turkije en Syrië die bovenop al hun rampspoed nog een reden tot angst erbij hebben gekregen en iedereen in Afrika en wereldwijd die in landen moeten leven met een onderontwikkeld gezondheidssysteem en/of dictatoriale machthebbers voor wie de gezondheid van hun onderdanen van ondergeschikt belang is, zij hebben er op dit moment allemaal niets eraan, dat ons deze crisis ook leermomenten aanreikt. Net zo min als de bewoners van Haagse verpleeghuizen die nu dement, zonder dat ze er ook maar iets van snappen, wekenlang hun dierbaren moeten missen, daklozen die niet in quarantaine kunnen en met alle lege straten nóg moeilijker aan een paar cent weten te komen, GGZ-patiënten, die door de crisis hun wachtlijsten oneindig zien worden, ondernemers die hun jarenlange inzet van geld, tijd en energie voor hun ogen in rook op zien gaan en mensen zonder financiële buffers die nu doodsbang moeten zijn dat zij door deze crisis werkloos raken.

Voor hen en voor ons allemaal biedt de Bijbel veel teksten van hoop en troost, van vertrouwen en steun, je kunt de extra vrije tijd die ons in de komende weken gegeven is besteed aan slechtere zaken besteden dan dit oude boek eens opnieuw te gaan lezen. Vanochtend dus Psalm 116, een van de vele dank-psalmen waarin iemand terugkijkt op een periode van crisis en rampspoed, nadat deze, zo ervaart het de bidder, met hulp van God is doorstaan. Wat precies heeft hem of haar door deze donkere nacht heen gesleept? Het bewustzijn dat boven, buiten en naast alle angst, pijn en onzekerheid nog meer is, dat zelfs ook al dit in de hand van God ligt. In de hand van de goede en trouwe God die hem lief heeft, die naar zijn gebeden luistert, die hem niet alleen laat en die solidair met zijn gelovigen meelijdt. Telkens weer werd hem deze realiteit, dit bewustzijn tot bevrijdende uitweg uit zijn beklemmende isolatie, uit de angst voor ziekte en dood die hem beknelde. Bij al het ongeluk, bij alle vertwijfeling bleef hij toch stug, een beetje koppig zelfs, wellicht, vertrouwen op God, op een goede afloop, op de liefde en het meeleven die God hem had beloofd. En nu, achteruit kijkend, kan zij zeggen: dat was voldoende, ik ben bevrijd, ik kan dankbaar de toekomst ingaan en deze bevrijding samen met heel het volk van God vieren.

Laten ook wij daarom in deze onzekere tijden niet vanuit onze angst leven, maar vanuit de liefde die God ons toe laat komen, vanuit het vertrouwen op zijn nabijheid en leiding door heel deze crisis heen. Zoals het Paulus ook ons toeroept, heeft God ons “geen geest van angst gegeven, maar een geest van kracht, van liefde en van bezonnenheid” (2Tim 1:7). Als christenen weten wij dat angst nooit het fundament van ons leven kan zijn, dat enkel het vertrouwen zich daartoe leent. Dat is de meest gezonde en de beste geesteshouding om nu het juiste te doen opdat in de toekomst mensen niet in gevaar komen én om tegelijkertijd diep in onze ziel te kunnen voelen: God is bij ons, blijft bij ons, elke nacht en elke dag, ook al zijn wij alleen, ook al missen wij onze gewone gang van zaken, ook al zijn wij eenzaam zonder onze dierbaren om ons heen.

Op God kunnen wij vertrouwen, kome wat komt.

Amen.